

Наставно-уметничко-научном већу
Факултета музичке уметности у Београду
Сенату Универзитета уметности у Београду

Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

**„Интерпретативне везе између француске музике за клавијатурне
инструменте 18. и 20. века.“**

Кандидат: **ПОПОВИЋ МИЛАН**

Комисија у саставу: Зорица Ћетковић, редовни професор ФМУ, ментор, Др.
Драгољуб Шобајић, редовни професор ФМУ коментор, Љиљана Несторовска, редовни
професор ФМУ, Маја Смиљанић-Радић, ванредни професор ФМУ и Биљана Горуновић
редовни професор АУ Нови Сад упознала се са писаним делом докторског уметничког
пројекта кандидата Поповић Милана, под називом . **„Интерпретативне везе између
француске музике за клавијатурне инструменте 18. и 20. века.“**

На основу сазнања која је стекла анализом овог рада, Комисија подноси следећи извештај
Наставно - уметничко - научном већу Факултета музичке уметности у Београду и Сенату
универзитета уметности у Београду:

Биографски подаци

Милан Поповић (Београд, 14. 08. 1985.) је своје музичко образовање започео у ОМШ „Јосиф Маринковић“ (Београд) као ученик клавира у класи проф. Биљане Радосављевић. Средњу музичку школу и гимназију је похађао у МШ „Др. Војислав Вучковић“ (Београд) на вокално-инструменталном одсеку (клавир), где је и дипломирао, у класи проф. Наташе Бежек. Уз завршну диплому средње школе, проглашен је ђаком генерације.

Током основног и средњег музичког школовања учествовао је на бројним такмичењима (домаћег и међународног карактера) на којима је освајао награде. Ту су између осталог: прва награда на *Фестивалу музичких и балетских школа Србије* (Аранђеловац, 2000), прва награда (лауреат категорије) на *Међународном такмичењу пијаниста „Др. Војислав Вучковић“* (Београд, 2002), друга награда на *Такмичењу пијаниста у Шапцу* (2002), друга награда на *Међународном такмичењу пијаниста у Нишу* (2004), друга награда на *Републичком такмичењу музичких и балетских школа Србије* у категорији камерне музике (дуо труба и клавир). Од септембра 2003. до фебруара 2004. године, похађао је *Клавирску радионицу* проф. Невене Поповић и проф. Александра Сердара.

У истом периоду је остварио и више концертних наступа, као пијаниста - солиста и клавирски сарадник (корепетитор). Наступао је са *Оркестром Дома војске Југославије*.

Факултет музичке уметности у Београду је уписао 2004. године на одсеку за клавир, у класи ред. проф. Нинослава Живковића. Студије клавира је завршио 05. 07. 2008. године, без апсолвентског стажа, са просеком оцена 9,34 и оценом 10 из главног предмета.

Студије чембала на полиинструменталној катедри уписао је 2005. године, у класи ред. проф. Зорице Ћетковић, са максималним бројем бодова на пријемном испиту. Студије је завршио 29.06. 2009. године, без апсолвентског стажа, са просеком оцена 9,59 и оценом 10 из главног предмета. У академској 2009/2010. години уписао је специјалистичке студије чембала у класи проф. Зорице Ћетковић, које је завршио 2.07. 2010, са укупним просеком оцена 10 и оценом 10 из главног предмета.

Током основних студија чембала усавршавао се на бројним курсевима у земљи и иностранству, остваривши сарадњу и контакт са бројним европским чембалистима и

барокним музичарима. Током 2005, 2006. и 2007. године похађао је курсеве на *Међународном фестивалу чембала (Ars Vivendi Clavicembalum)* у Београду. Усавршавао се код Стефана Бешија (Bechy), Егона Михајловића, Марије Луизе Балдасари (Baldassari), Данијеле Дејановић и Бландин Рану (Rannou).

У периоду од 2006. до 2010. године, учествовао је на курсевима, радионицама и концертима организованим током сарадње *Факултета музичке уметности* и *Аустријске барокне академије* (АБА, Гмунден, Аустрија). Активно се усавршавао на курсевима чембала, генералбаса и континуо свирања са професорима Ерихом Тракслером (Traxler), Еженом Микеланђелијем (Michelangeli) и Ан Мари Драгосиц (Dragosits). Током 2007. и 2008. године је био стипендиста *Аустријске барокне академије*, захваљујући чему је учествовао у летњим школама барокне музике, које се сваког лета одржавају у седишту академије у месту Гмунден. Похађао је курсеве чембала са проф. Зигбертом Рампеом (Rampe), Жоријем Виникуром (Vinikour) и курсеве генералбаса са Церемијем Џозефом (Joseph).

Више пута је похађао *Барокну радионицу* Предрага Нововића, организовану од стране Факултета музичке уметности а у оквиру пројекта СИДА из Шведске, где је учествовао као континуо извођач.

Остварио је већи број јавних наступа, као чембалиста - солиста и континуо извођач. Наступао је на ревијалним концертима у циклусу *Барокне вечери на ФМУ*, организованим од стране проф. Зорице Ћетковић. Међу осталим ревијалним наступима су и они у оквиру завршних концерата београдског фестивала чембала (*Ars Vivendi Clavicembalum*) и завршних концерата Аустријске барокне академије.

Међу солистичким наступима се издвајају концерти у сали Културног центра Београда, као и концерт у оквиру фестивала *Ars Vivendi Clavicembalum 2010*, у Свечаној сали Скупштине града Београда, као и концерти у оквиру циклуса *Понедељком у Ђорђевићу* (Београд), где је наступао као пијаниста - солиста и камерни музичар.

Као чембалиста – солиста, наступао је са Оркестром Факултета музичке уметности, на концертима одржаним у Ваљеву и *Коларчевој задужбини* у Београду.

Поред великог избора барокне музике на свом репертоару, Милан Поповић поседује и афинитет према интерпретацији модерне музике писане за чембало, нарочито музике 20. века, са капиталним делима европских композитора, од којих су нека и јавно изведена (Концерт за чембало и ансамбл Мануела де Фаље, у Коларчевој задужбини).

Учествовао је на такмичењу чембалиста у оквиру фестивала барокне музике, *Мафестивал (MaFestival, Бриж, Белгија 2010)* који се одржава сваке године у Белгији. Учествовао је и на фестивалу *Тригонале (Trigonale, Сент Фајт, Аустрија 2011)*, у оквиру кога је (на позив организатора фестивала) одржао концерт солистичке и камерне музике за чембало и том приликом понео титулу Талента фестивала (*Talent in Residence*) за 2011. годину. Следећи наступ у оквиру истог фестивала је заказан за 2013. годину. Снимци са солистичких наступа у Београду, емитовани су на Трећем програму Радио Београда. Снимао је и за Аустријски радио.

Педагошка активност Милана Поповића укључује трогодишњи посао професора клавира (од 2008. до 2011. године) у МШ „Владимир Ђорђевић“ у Београду. У том периоду његови ученици су учествовали на јавним наступима и такмичењима (*Клавирска променада* у МШ „В. Ђорђевић“ и *Такмичење пијаниста „Јосип Славенски“*) где су освајали прве, друге и треће награде.

Од априла 2011. године, запослен је као асистент на одсеку за чембало (полиинструментална катедра ФМУ Београд), у оквиру кога учествује у предметима чембало - главни предмет, чембало - упоредни предмет, генералбас и импровизација.

Докторске академске студије је уписао 2010. године, са максималним бројем освојених поена на пријемном испиту. Главни предмет похађа у класи ред. проф. Зорице Ћетковић.

У **уводном делу** свог истраживачког рада Милан Поповић нам даје исцрпан приказ развоја музике за чембало у Француској 18.века користећи се при томе историјским подацима о развоју самог инструмента и утицају тог развоја на литературу за чембало. У том смислу издваја свиту као форму музичког изражавања и користи је за повезивање са композицијама француских аутора 20. века

У овом делу свог писаног рада кандидат објашњава порекло теме коју је изабрао за свој истраживачки рад. Као пијаниста и чембалиста имао је прилике да у пракси пореди неке елементе барокне музике уткане и у музику 20.века и како сам каже „вишегодишње интересовање је резултирало постојећом темом докторског уметничког пројекта“. С тим у вези Милан Поповић се осврће и на методе које је користио током истраживања објашњавајући разлоге одабира композиција као и одабира инструмената за практични део свог уметничког пројекта.

Даље у свом уводном делу кандидат нам веома опширно излаже формални садржај свог теоријског рада кроз анализу сва три поглавља која су дата под називима:

1. Опште карактеристике француске клавијатурне музике у 18. и 20.веку
2. Стилске везе између француске клавијатурне музике 18. и 20.века
3. Интерпретативне карактеристике француске клавијатурне музике 18. и 20.века

Први део

Анализа француске музике за чембало дата је кроз музичке, техничке и стилске предуслове њеног настанка ,тј. кроз детаљно обрађен развој инструмента (чембала) као инспирације композиторима 18.века у Француској. Представљене су основне музичке форме присутне у музици тог периода указујући управо на важност тих форми као везе са музиком 20.века у Француској што представља и тему овог рада. Настављајући са освртом на француску клавијатурну музику 20.века кандидат акценат свог рада који се тиче одабира композиција ставља на стваралаштво оних дела за чембало 20.века која показују везе према барокној музици.

Као што је већ истакнуто, Милан Поповић у првом делу свог рада посебан значај даје музичким формама барокног периода за које сматра да представљају инспиративну везу са музиком француских аутора 20.века. Детаљно је представио сваки од изабраних музичких облика изражавања – играчке, карактерне као и композиције у форми варијација. Такође је користећи историјски развој инструмента објаснио на прави начин појаву поновног интереса за чембало у 20.веку. А анализом дела за чембало насталих у 20.веку наговештава везу са музиком насталом у 18.веку што је и основна теза овог рада.

Други део рада кандидат Милан Поповић базира на важним питањима стилских веза између музике 18. и 20.века до којих је по сопственим речима дошао радећи на свом уметничком профилу чембалисте и пијанисте и истраживањем музике ова два периода. Посебно се, као што је већ речено, осврће на везе у музичким формама, али и на карактеристике украшавања мелодијских линија као и кроз прсторед као практичну примену сазнања до којих је дошао.

Сваки од поменутих елемената повезаности ова два временски удаљена периода је дат кроз исцрпну анализу, овог пута и конкретних композиција, са посебним освртом на композиције које ће бити изведене на концерту као практичном делу докторског уметничког пројекта. Све је то поткрепљено и нотним примерима који омогућавају олакшано поређење.

Овај део рада представља веома важно поглавље из кога се види да је кандидат Милан Поповић веома озбиљно представио предмет свог истраживачког рада.

Трећи део представља нешто што је за овај уметнички докторски пројекат готово најважније, а то је интерпретативна веза између француске музике 18.века за чембало и музике 20.века писане за чембало или клавир. Ту у исто време долазимо и до најзанимљивијег дела овог обимног рада у коме Милан Поповић представља интерпретативне могућности два типа инструмента – историјског и тзв. модерног чембала.

У том, трећем поглављу рада, Милан Поповић се највише бави регистрацијом оба типа инструмента, али и могућностима које она пружа, а то је да се на оваквом инструменту интерпретира и музика писана за клавир. И овај део рада је поткрепљен нотним примерима из којих се види до које мере управо регистрација може бити у служби

контраста на инструменту чије су динамичке могућности делимично ограничене. Кандидат се нужно дотакао и могућностима транскрипције појединих клавирских композиција кроз проблематику њиховог извођења на чембалу.

Овај, трећи део свог рада кандидат завршава освртом на чембалистичке школе у 20. веку што је у интерпретативном смислу од велике важности

У закључку свог рада Милан Поповић нам појашњава своја размишљања али и дилеме око избора инструмента или избора композиција. Овај део нам пружа и закључке до којих је кандидат током истраживачког рада дошао чиме је овај рад постао једна заокружена целина. Рад је употпуњен значајним нотним прилозима и литературом која у потпуности оправдава захтеве једног оваквог пројекта

Јавно извођење докторског уметничког рада представљено је концертом у Етнографском музеју Београда 28.11 2012г.

Програм концерта

Жан Филипо Рамо: Свита у е-молу

Жан Франсе: Две композиције за чембало

Мишел Корет: Свита у Д-дуру

Морис Равел: Из Свите „Купренов Гроб“ (Прелудијум,Форлен,Менует,Ригодон)

Антоан Форкере : Свита у Г-дуру

Франсис Пуланк : Француска свита

Жан Франсе : Инсектаријум

Био је то обиман,изазован у интерпретативном смислу програм који је донео и иновативне моменте. Наиме,суштина истраживачког рада представља веза чембалистичке музике 18.века са клавирском музиком француских савременика.

Пажљиво осмишљеним редоследом извођења одабраних композиција, Милан Поповић је успео да у потпуности одговори на захтеве које је пред собом поставио у писаном делу свог докторског пројекта. Технички виртуозно и музички инспиративно представио је музику 18. и 20 века у Француској кроз звучне и тембровске контрасте два различита типа инструмента. Кроз програм који је обухватио и оригинално писане композиције за чембало и композиције за клавир које извођењем на чембалу добијају нову звучну димензију, кандидат Милан Поповић је својом интерпретацијом успео да изгради музички мост између композиција 18. и 20.века . Тиме је и практично представио идеју свог докторског уметничког пројекта.

Милан Поповић је овим концертом показао интерпретативну везу музике за чембало 18. и 20.века као што су је у својој програмности проналазили и композитори савременог доба

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Истраживање интерпретативне везе између француске музике за клавијатурне инструменте 18. и 20.века је тема која свакако до сада код нас није представљена. Као чембалиста који је прошао и пијанистичку школу Милан Поповић је своје интересовање за француску музику усмерио у правцу реализације једне веома провокативне идеје на високопрофесионални начин и аналитички разоткрио суштинске везе између дела француских клавсениста и француских модерниста.

Смело и храбро виђење такве везе од стране Милана Поповића може умногоме да подстакне извођаче пијанистичке уметности да обогате своју имагинацију и чембалистичким карактеристикама. Такве особине произилазе из специфичности чембала као инструмента: техника производње тона, регистарско мишљење, логично орнаментисање, камерност израза.

Начин на који је Милан Поповић представио свој инструмент – чембало представља велики потстицај за све оне који се баве барокном музиком, али нам у исто време отвара могућности интерпретације савремене музике што може да буде инспирација и за младе композиторе. На тај начин Милан Поповић је показао сва позитивна својства савременог извођача – истраживача и овај рад представља значајан допринос извођачкој пракси

У Београду, 03.12.2012

КОМИСИЈА:

Зорица Ћетковић, ред. проф. ФМУ, ментор

Др. Драгољуб Шобајић, ред. проф. ФМУ, коментор

Љиљана Несторовска, ред. проф. ФМУ

Маја Смиљанић-Радић, ванр. проф. ФМУ

Биљана Горуновић, ред. проф. АУ Нови Сад

